

Una salamandra i dues històries d'amor

Excèntrics

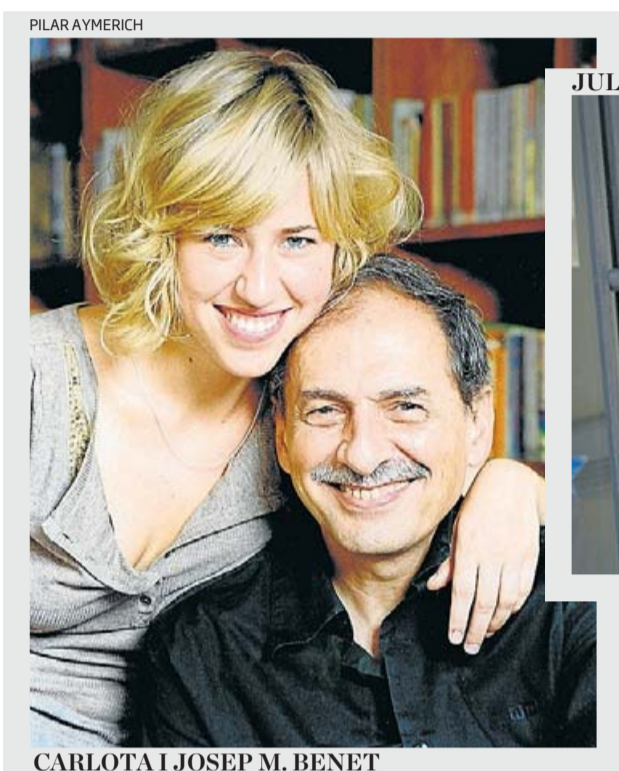
El nostre temps és procliu a generar persones excèntriques, de vegades genials –com Einstein, que tenia dos paraigües, un a casa i l'altre a l'oficina, però no n'agafava mai cap per evitar tenir-ne dos en un lloc, i cap a l'altre–, i de vegades no. És el cas del president dels Estats Units, que, per dissimular una enorme barroeria personal i política –també com a financer–, ha respost al llibre que s'acaba d'editar sobre la seva activitat a la Casa Blanca dient que, al capdavant, són coses d'un geni. (Només s'hi veu la genialitat, que no és seva sinó la d'un perruquer, en l'art de fer veure que té cabells pertot, quan té la clepsa llisa com un ou.)

Com a personatge excèntric, avui parlarem del Chevalier d'Éon, o Charles Geneviève de Beaumont d'Éon (1728-1810), que va servir Lluís XIV com a espia. Va ser destinat a Rússia i, tot aprofitant que un dels seus noms era femení –com passa amb els Josep Maria, i molts més–, hi va anar disfressat de dona, que llavors, a Rússia, no cridaven l'atenció de quasi ningú. Caterina la Gran se'n va fer molt amiga, i la va convidar a ser “lectora de la cort”. Al cap d'uns quants anys va tornar a París, i més tard el van enviar altra vegada a Sant Petersburg: llavors hi va anar com a home, fent creure que era el germà de l'altra, la “Geneviève”. Va continuar espiant tant com va voler. Després va ser capità de dragons durant la Guerra dels Set Anys, i després va passar a Londres com a ministre plenipotenciari. Un bon dia va caure en desgràcia davant Lluís XIV, i es va haver d'exiliar a Anglaterra.

Però Lluís XV, successor de l'anterior, el va rehabilitar cometent una altra excèntricitat: li va dir al cavaller d'Éon que, si volia tornar a la cort de Versalles, ho havia de fer com a dona, no com a home. El monarca devia estar molt ben assabentat de la capacitat d'aquest cavaller per transformar el seu gènere, i li va semblar que, com a dona, només participaria en converses tafaneres: un error, per cert, perquè les dones de les corts d'arreu solien estar més ben informades que els homes d'una gran quantitat de secrets curials, entre d'altres els afers de llit. I a París es va quedar la resta de la seva vida. Quan va morir, als 82 anys, algú va comprovar –més tafaneria– si aquella cosa rara i excèntrica era un home o una dona: es veu que tenia veu de contratenor i una pell fina. Van descobrir que era un home, i a moltes dones els va saber greu que una persona de l'altre gènere s'hagués ennovat de coses que, a la cort francesa i moltes altres, eren un afer de dones solament i, tot sovint, secrets d'estat. Descansi en pau. ♦♦

VIQUIPÈDIA

JULIÀ GUILLAMON

RUTH MARIGOT

SERGI BELBEL

FRANCESC MELCION

Veure emmalaltir una persona estimada és una experiència terrible, sobretot quan el malalt deixa de ser qui era

Quan em vaig despertar vaig caçar un mosquit molt petit

El desembre del 2016, la dona de l'escriptor i crític literari Julià Guillamon va tenir un vessament cerebral. Va entrar en coma i no sabien si es despertaria. Els metges van advertir-los que potser la Cris no es despertaria mai. Els qui l'estimaven li deien coses i li cantaven cançons per aconseguir que tornés al món dels vius. En Julià li explicava que havia de fer com una salamandra que havien vist feia poc durant una excursió, una salamandra que nedava molt bé i que havia travessat una riera nedant. I sí, en efecte, un dia la Cris va veure's amb cor de travessar la riera: va fer el pas i va saltar a l'altra banda. Es va anar desvetllant molt lentament, però el primer pas ja estava fet.

Mentre la Cris va estar en coma i durant els mesos de rehabilitació, Guillamon va publicar de tant en tant un article a *La Vanguardia* que feia referència a la situació personal que estava vivint. Aquella sèrie de textos s'han aplegat ara a *Travessar la riera* (Comanegra), un volum breu i preciós que té a la coberta una salamandra dibuixada per America Sánchez. Ve encapçalat per una citació d'un conte kafkià de Mercè Rodoreda, titulat *La salamandra*, que diu així: “Quan em vaig desper-

tar vaig caçar un mosquit molt petit i després vaig buscar cucs per entre l'herba”.

Els set articles del llibre de Julià Guillamon narren una història d'amor, tal com remarca l'editorial, i ho fan de la millor manera: amb un to contingut, gens lacrimogen.

Parlem d'en Papitu en passat ara que només en queda una ombra

També té un to molt adequat, i tampoc era fàcil trobar-lo, el llibre *Papitu. El somriure sota el bigoti* (Columna), de Carlota Benet. Una història d'amor –ja en van dues– que repassa la figura de Josep M. Benet i Jornet ara que l'Alzheimer se l'ha endut gairebé del tot. A l'autora, l'única filla del dramaturg, escriure li ha servit per recuperar la persona que ja no hi és. “Vull reconstruir el meu Papitu a través dels records, les seves cartes i la seva obra, que han de triomfar per damunt de l'ombra vaga que en queda”.

Benet i Jornet és en Papitu per als amics, que sempre li han dit així com a diminutiu de Josep. I és en Papitu per a la filla, que sempre li ha dit així com a diminutiu de “papa”. Papitu, doncs. Un home de teatre castigat per una malaltia cruel que li ha destruït la memòria, que li ha diluït la identitat i que avui ens fa parlar d'ell en passat i no en present,

com lamenta el seu amic i deixeble Sergi Belbel al pròleg del llibre.

El diagnòstic oficial d'Alzheimer o la fi de la impotència

Quatre anys abans del diagnòstic, la Carlota es va adonar que el Papitu estava perdent la capacitat de tenir en compte els sentiments dels altres, cosa que sempre l'havia definit. Però els canvis de caràcter eren subtils. Com que tenia fama de desmemoriat i era escriptor, certs comportaments excèntrics eren interpretats com a normals. Fins i tot va aconseguir enganyar els tests a les primeres proves d'Alzheimer que se li van fer. Aquells resultats van alegrar i alhora desconcertar la Carlota: ella ja sabia que el seu pare no era el Papitu que havia estat.

Fins que es va acabar la incertesa i van obtenir el diagnòstic oficial. “Aquest moment, en lloc de ser l'inici del malson (com és per a molta gent), va representar per a mi –admet Carlota Benet– la fi de la impotència”. Tot i això, el que ha vingut després va ser, és encara, la funció més trista del món. Perquè assistir des de la primera fila de platea al declivi d'una persona que estimes és un infern. I d'entre les flames ha nascut aquest llibre, fruit dels records de la filla: “La lluita de la meua memòria contra la seva mort”. ♦♦